

Firmalar için en uygun maliyetle üretim yapmak oldukça önemlidir. Maliyetin doğru hesaplanması ve en doğru maliyetle malların üretilmesi, firmanın kârlılığına yansımaktadır. Bu açıdan firmanın, yaptığı ödemelerin nelerden oluştuğunu bilmesi ve maliyetler açısından kendi durumunu gözden geçirmesi zorunluluk arz etmektedir. Ancak firmanın maliyet koşulları, üretim dönemleri itibarıyla farklılaşmaktadır. Dolayısıyla kısa dönem maliyetler ile uzun dönem maliyetlerin ayrı ayrı incelenmesi gerekmektedir. Bir firmanın maliyeti, üretilen mal miktarına bağlıdır. Buna göre maliyet teorisi konusunda maliyet, bağımlı değişken; üretilen mal miktarı ise, bağımsız değişken olarak kabul edilmektedir. Konunun anlatımında öncelikle Kısa Dönem Maliyet, sonrasında Uzun Dönem Maliyet Teorisi'ne değinilmiştir.

maliyet → bağımlı
Üretilen mal miktarı → bağımsız

8.1. MALİYET KAVRAMLARI

Bir firmanın belli bir miktarda mal üretmek için kullandığı tüm girdilere yapılan ödemelere maliyet denilmektedir. Bir başka deyişle, firmanın üretimden dolayı karşı karşıya kaldığı ve yüklendiği parasal giderlerdir. Söz konusu ödemeler, faktör sahiplerine yapılmaktadır. Maliyet kavramı, sadece parasallaştırılan maliyetleri içermektedir.

Ödemelerin yapıldığı yere göre, firmanın maliyetleri farklılaşmaktadır. Firmanın, üretim katkısından dolayı firma sahip ve ortaklarının dışındakilere yapılan ödemelere, açık (muhasabe) maliyet denilmektedir. Buna karşın firmanın, üretim katkısından dolayı firma sahip ve ortaklarına yapılan ödemeler ise örtük (zımni) maliyet olarak tanımlanmaktadır. Buna göre, firmasında yönetici olarak görev alan bir kişiye verilen yönetici maaşı zımni maliyet; hammadde ve işçi giderleri ise, açık maliyete örnek teşkil etmektedir. Bir firmanın üretim maliyetleri, hem açık hem de örtük maliyetleri içermektedir. Her iki maliyetin toplamı, toplam maliyeti oluşturmaktadır.

Bir firmanın amacı, maksimum kâr yapmaktır. Kâr, firmanın satış hasılatından toplam maliyetlerin çıkarılmasıyla elde edilen pozitif değerdir. Kısaca ifade etmek gerekirse kâr, tüm maliyetler karşılandıktan sonra elde kalan para-

...dır. Dolayısıyla, firma için önemli olan toplam maliyet kavramıdır. Firma için en doğru maliyetle üretim yapmak temel unsurdur. Firmanın en düşük maliyetli maliyetle üretimi belli varsayımlar altında gerçekleşmektedir. Bu varsayımlar şunlardır:

- İki girdi vardır. Bunlardan birisi sermaye diğeri de emektir.
- Girdiler arasında ikâme söz konusu olabilir.
- Üretimde her iki girdi de kullanılmaktadır.
- Kısa dönemde sermaye miktarı sabitken, uzun dönemde sabit girdi bulunmamaktadır.
- Girdiler homojendir. Emek ve sermaye nitelik olarak farklı değildir.
- Teknoloji sabittir.
- Girdi fiyatları sabittir.

Firmanın faaliyette bulunduğu üretim dönemleri itibarıyla, maliyetleri ve maliyetlerin parasal karşılığı değişmektedir. Bu yüzden maliyet konusu, kısa dönem ve uzun dönem koşulları altında ayrı ayrı incelenmesi gerekmektedir. Tablo 39'da, kısa ve uzun dönem maliyet teorisinin temel özellikleri ve farklılıkları verilmiştir.

Tablo 39: Kısa ve Uzun Dönem Maliyet Teorisinin Temel Özellikleri ve Farklılıkları

Kısa Dönem Maliyet Teorisi	Uzun Dönem Maliyet Teorisi
- Sermaye sabit girdi (sabit maliyet), emek değişken (değişken maliyet) girdidir.	- Sermaye ve emek değişken (değişken maliyet) girdidir.
- $Q = f(K, L)$	- $Q = f(K, L)$
- Azalan verimler yasası geçerlidir.	- Ölçeğe göre getiri söz konusudur.
- Kısa dönem eğrilerin şeklini belirleyen, azalan verimlerdir.	- Uzun dönem eğrilerin şeklini belirleyen, ölçeğe göre getindir.
- Sabit maliyet, değişken maliyet, ortalama ve marjinal maliyet kavramları kısa döneme ilişkindir.	- Eş maliyet doğrusu, toplam, ortalama ve marjinal maliyet kavramları uzun döneme ilişkindir.

Kaynak: Komisyon (a), 2013.

8.2. KISA DÖNEM MALİYETLER

Üretim faktörlerinin bir kısmının değiştiği ve bir kısmının değişmediği zaman dilimi, kısa dönem olarak tanımlanmaktadır. Buna göre, miktarı sabit olan faktöre yapılan ödemeler de sabit olmaktadır. Diğer taraftan, miktarı değişen

faktöre yapılan ödemeler de değişmektedir. Kısa dönemde firma; toplam, ortalama ve marjinal maliyet kavramlarıyla karşı karşıyadır.

8.2.1. Toplam Maliyet

Bir firmanın, kısa dönemde üretimi gerçekleştirmek için kullandığı tüm girdiler için yaptığı ödemelere toplam maliyet denilmektedir. Toplam maliyet kavramı, TC (total cost) veya SRTC (short run total cost) ile sembolize edilmektedir. Bir başka deyişle, üretilen her ilave ürünün maliyetlerinin toplamı, toplam maliyeti oluşturmaktadır. Toplam maliyet, aşağıdaki formüller yardımıyla elde edilmektedir.

$$TC = TC(Q_1) + TC(Q_2) + TC(Q_3) + \dots + TC(Q_N)$$

$$TC = \sum_{i=1}^N Q_i \text{ ya da } TC = \sum MC_{Q_i}$$

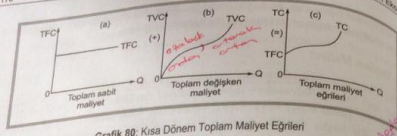
Kısa dönem toplam maliyetler; sabit maliyetler ve değişken maliyetler olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Grafik 80'de, kısa dönem toplam maliyet eğrileri gösterilmiştir. Üretim miktarı ne olursa olsun, firmanın katlanmak zorunda olduğu maliyetlere toplam sabit maliyet (total fixed cost, TFC) denilmektedir. Bir başka ifadeyle, üretim "sıfır" bile olsa firmanın karşı karşıya olduğu maliyetlerdir. Toplam sabit maliyet eğrisi üretimden bağımsızdır ve Grafik 80-a'da görüldüğü üzere yatay eksene paraleldir. Firmanın kira, yönetici, sermaye ve demirbaş giderleri ile bekçiyeye yapılan ödemeler sabit maliyetlere örnek olarak verilebilmektedir.

Üretim ile başlayan ve üretimle birlikte artan maliyetlere toplam değişken maliyet (total variable cost, TVC) denilmektedir. Değişken maliyetler, üretime bağlı olan maliyetlerdir. Toplam değişken maliyet eğrisi, Grafik 80-b'de verilmiştir. Grafikten görüldüğü üzere, toplam değişken maliyet "0" dan başlamakta, önce azalarak artmakta ve sonra artarak artmaktadır. Değişken maliyetin şeklini belirleyen, azalan verimler yasasıdır. Firmanın pazarlama, yönetim, taşıma, ısınma, aydınlanma, hammadde ve işçi giderleri toplam değişken maliyete örnek teşkil etmektedir.

Kısa dönem sabit maliyet ve kısa dönem değişken maliyetin toplamı, kısa dönem toplam maliyeti oluşturmaktadır. Toplam maliyet, üretilen mal miktarının artan bir fonksiyonudur. Bir eğrinin çizimi sabitten başladığından dolayı, toplam maliyet eğrisi sabit maliyetten başlayan ve önce azalarak artan sonra artarak atan bir eğridir. Grafik 80-c'de, toplam maliyet eğrisi gösterilmiştir.

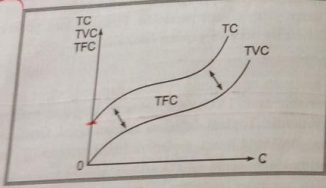
$$TC = TFC + TVC$$

total fixed cost
total variable cost

Grafik 80: Kısa Dönem Toplam Maliyet Eğrileri

Kısa dönemde, toplam maliyet ve değişken maliyet arasında bir ilişki bulunmaktadır. Grafik 81'de, kısa döneme ait bütün toplam maliyet eğrileri verilmiştir. Buna göre, toplam maliyet en yukarıda yer almaktadır. TC ile TVC arasındaki fark TFC'yi vermektedir ve her üretim miktarında aynı değere sahiptir. Kısa dönemde toplam maliyete şeklini veren, toplam değişken maliyet eğrisidir. Toplam maliyet ve toplam değişken maliyet eğrisinin, her üretim miktarına karşılık gelen noktasına çizilen teğetlerin eğimi birbirine eşittir. İki eğri, birbirine paralel şekilde devam etmektedir. Gerek TC ve gerekse TVC'nin, önce azalarak artan ve sonra artarak artan şekilde devam etmesinin nedeni, azalan verimler yasasıdır.

Grafik 81: Toplam Maliyet ve Toplam Değişken Maliyet ilişkisi

8.2.2. Ortalama Maliyet

Ürün başına düşen toplam maliyete, ortalama toplam maliyet (average total cost, ATC / short run average total cost, SRATC) denilmektedir. Ortalama toplam maliyet; ortalama sabit ve ortalama değişken maliyetten oluşmaktadır. Buna göre ürün başına düşen sabit maliyete, ortalama toplam sabit maliyet (average fixed cost, AFC); ürün başına düşen değişken maliyete, ortalama toplam değiş-

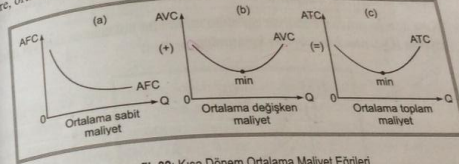
ken maliyet (average variable cost, AVC) denilmektedir. Ortalama maliyet değerleri, aşağıdaki formül yardımıyla hesaplanmaktadır.

$$TC = TFC + TVC$$

$$\frac{TC}{Q} = \frac{TFC}{Q} + \frac{TVC}{Q} \text{ ise, } ATC = AFC + AVC$$

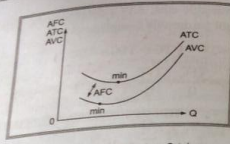
$$ATC = \frac{TC}{Q}, AFC = \frac{TFC}{Q}, AVC = \frac{TVC}{Q}$$

Ortalama maliyet, her bir ürüne karşılık gelen, toplam maliyet eğrisi üzerindeki noktanın orijineleştirilmesiyle oluşan açının tan α değeridir. Ortalama maliyet eğrisi, Grafik 82'de verilmiştir. Ortalama sabit maliyet eğrisi, sürekli azalan bir eğridir ve Grafik 82-a'da gösterilmiştir. Ortalama sabit maliyetin azalması, çünkü, toplam sabit maliyet kısa dönemde her yet, 'sıfır' değeri almamaktadır. Diğer taraftan ortalama değişken maliyet eğrisi, U şeklinde artan bir eğridir. Bir başka deyişle, ortalama değişken maliyet eğrisi, U şeklindedir ve Grafik 82-b'de gösterilmiştir. Ortalama toplam maliyet eğrisi de, önce azalan ve sonra ise artan bir eğridir ve Grafik 82-c'de gösterilmiştir. Buna göre, ortalama toplam maliyet eğrisi de, U şeklindedir.

Grafik 82: Kısa Dönem Ortalama Maliyet Eğrileri

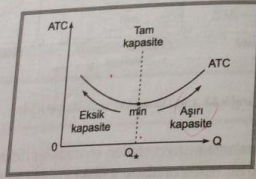
Kısa dönemde, ortalama maliyet eğrileri arasında bir ilişki bulunmaktadır. Grafik 83'te, kısa döneme ait bütün ortalama toplam maliyet eğrileri verilmiştir. Buna göre, ortalama toplam maliyet en yukarıda yer almaktadır. ATC ile AVC arasındaki fark AFC'yi vermektedir ve her üretim miktarında giderek azalmaktadır. Ortalama sabit maliyetin azalması; ATC ile AVC eğrilerinin gittikçe birbirine yaklaşmasından anlaşılmaktadır. Grafikten görüldüğü üzere, önce AVC ve sonra ATC minimumuma ulaşmaktadır. ATC'nin daha sonra minimuma ulaşmasının nedeni, ATC eğrisinin AFC'yi de içermesidir. Gerek ATC ve gerekse AVC'nin, önce azalan ve sonra artan şekilde devam etmesinin nedeni, azalan verimler yasasıdır.

Grafik 83: Ortalama Maliyet ve Ortalama Değişken Maliyet ilişkisi

Bir firmanın kısa dönemdeki sorunu, mevcut kapasitenin tam olarak kullanılıp kullanılmadığıdır. Firma için hedef, tam kapasite üretim yapmaktır. Firmanın hangi düzeyde kapasite ile çalıştığı, o firmanın kısa dönem ortalama maliyet eğrisi tarafından belirlenmektedir. Firmanın kapasitesi ile ATC arasındaki ilişki, Grafik 84'te gösterilmiştir. Buna göre firma;

- Kısa dönem ortalama maliyet eğrisinin azalan bölgesinde faaliyet gösteriyorsa (Q_* 'ın solu), eksik kapasite,
- Kısa dönem ortalama maliyet eğrisinin artan bölgesinde faaliyet gösteriyorsa (Q_* 'ın sağ), aşırı kapasite,
- Kısa dönem ortalama maliyet eğrisinin minimum noktasında faaliyet gösteriyorsa (Q_*), tam kapasite söz konusudur.

Grafik 84: Firma Kapasitesi ve ATC ilişkisi

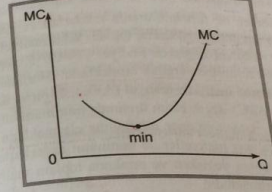
Önemli Bilgi

Üretim eğrileri ile maliyet arasında ters yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre; toplam ürün (TP) önce artarak artmakta ve sonra azalarak artmaktadır. Toplam maliyet ise, önce azalarak artmakta ve sonra artarak artmaktadır. Diğer taraftan, marjinal ve ortalama ürün ters U şeklinde iken, marjinal ve ortalama maliyetler U şeklindedir.

8.2.3. Marjinal Maliyet

Üretilen mal miktarının bir birim artması sonucunda, toplam maliyette meydana gelen değişmeye marjinal maliyet (marginal cost, MC / short run marginal cost, SRMC) denilmektedir. Bir başka deyişle marjinal maliyet, üretimin en son ürettiği malın maliyetidir. Marjinal maliyet, toplam maliyetteki değişimin, ürün miktarındaki değişmeye oranlanmasıyla elde edilmektedir. Marjinal maliyet, aşağıdaki formül yardımıyla hesaplanmaktadır.

$$MC = \frac{\Delta TC}{\Delta Q} = \frac{TC_2 - TC_1}{Q_2 - Q_1} \text{ ya da } MC = TC'$$

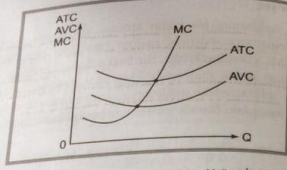

Grafik 85: Marjinal Maliyet Eğrisi

Marjinal maliyet kavramı, toplam maliyet fonksiyonunun birinci dereceden türevini ifade etmektedir. Ayrıca marjinal maliyet, her bir ünite karşılık gelen toplam maliyet eğrisi üzerindeki noktalara çizilen teğetin eğimini göstermektedir. Marjinal maliyet eğrisi, Grafik 85'te verilmiştir. Buna göre marjinal maliyet, önce azalan ve sonra artan bir eğridir. Bir başka deyişle, marjinal maliyet eğrisi U şeklindedir.

8.2.4. Marjinal Maliyet ve Ortalama Maliyet ilişkisi

Marjinal maliyet ve ortalama maliyet eğrileri U şeklindedir. Kısa dönem eğriler arasındaki bu benzerlik yanında, ayrıca yakın ilişki bulunmaktadır. Marjinal maliyet ve ortalama maliyet eğrileri arasındaki ilişki, Grafik 86'da gösterilmiş ve Tablo 40'ta özetlenmiştir. Grafik 86'dan görüldüğü üzere marjinal maliyet, hem ortalama toplam hem de ortalama değişken maliyeti alttan ve minimum noktalarından kesmektedir. Marjinal maliyet eğrisi, en önce minimuma ulaşmaktadır.

Grafik 86: Marjinal Maliyet ve Ortalama Maliyet ilişkisi

Tablo 40'ta, örnek bir firmanın üretim miktarları ve maliyet değerleri verilmiştir. Tablo 40'tan görüldüğü üzere, toplam sabit maliyet (TFC) her üretim düzeyinde aynıdır. Toplam değişken maliyet (TVC), 5. birim üretime kadar azalarak artmakta ve sonrasında artarak artmaktadır. Marjinal maliyet (MC), 4. birim üretimde; ortalama değişken maliyet (AVC), 5. birim üretimde ve ortalama toplam maliyet (ATC) ise, 9. birim üretimde minimum olmaktadır. Bir başka ifadeyle, marjinal maliyet en önce minimuma ulaşmaktadır. Ayrıca marjinal maliyet değerleri, ortalama maliyetler ile minimum değerlerde eşitlenmektedir. Marjinal maliyet, ortalama değişken ve ortalama toplam maliyetler önce azalmakta ve sonrasında artmaktadır.

Tablo 40: Örnek Bir Firmanın Üretim Miktarları ve Maliyet Değerleri

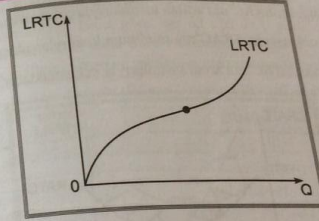
Çıktı (Q) (1)	TFC (2)	TVC (3)	TC (4 = 2+3)	MC (5 = $\Delta 3/\Delta 1$)	AFC (6 = 2/1)	AVC (7 = 3/1)	ATC (8 = 6+7)
0	100	0	100	-	-	-	-
1	100	35	135	35	100	35	135
2	100	59	159	24	50	29,5	79,5
3	100	80	180	21	33,3	26,6	59,9
4	100	100	200	20 (min)	25	25 (min)	50
5	100	125	225	25	20	25 (min)	45
6	100	154	254	29	16,6	25,6	42,2
7	100	185	285	31	14,2	26,4	40,6
8	100	220	320	35	12,5	27,5	40
9	100	260	360	40	11,1	28,9	40 (min)
10	100	305	405	45	10	30,5	40,5

8.3. UZUN DÖNEM MALİYETLER

Üretim faktörlerinin tamamının değiştiği zaman dilimi, uzun dönem olarak tanımlanmaktadır. Buna göre, uzun dönemde sabit maliyetlerin değeri "sıfır" dır. Uzun dönem maliyetler, sadece değişken maliyetlerden oluşmaktadır. Uzun dönemde firma; toplam, ortalama ve marjinal maliyet kavramlarıyla karşı karşıya gelir. 7. bölümde anlatılan eş maliyet doğrusu da, uzun dönem toplam maliyeti temsil etmektedir. Bu bölümde, tekrar ayrıntıya girilmemiştir.

8.3.1. Toplam Maliyet

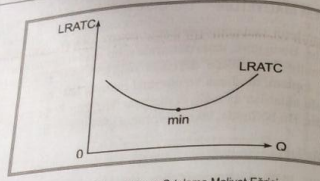
Bir firmanın, uzun dönemde üretimi gerçekleştirmek için kullandığı tüm girdiler için yaptığı ödemelere uzun dönem toplam maliyet denilmektedir. Toplam maliyet kavramı, LRTC (long run total cost) ile sembolize edilmektedir. Grafik 87'de, uzun dönem toplam maliyet eğrisi gösterilmiştir. Buna göre, toplam maliyet değişken maliyetlerden oluşan toplam maliyet eğrisi, önce azalarak artmakta ve sonra artarak artmaktadır. Toplam maliyet eğrisinin bu şekilde olmasının sebebi, ölçeğe göre getirdir. Uzun dönem toplam maliyet, eş maliyet doğrusu ile de temsil edilmektedir.

Grafik 87: Uzun Dönem Toplam Maliyet Eğrisi

8.3.2. Ortalama Maliyet

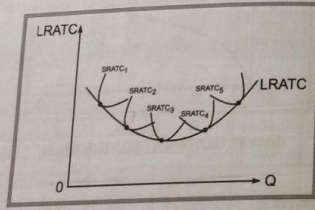
Uzun dönemde bir firmanın ürettiği ürün başına maliyete, uzun dönem ortalama maliyet denilmektedir. Toplam maliyetin, üretim miktarına bölünmesiyle elde edilen ortalama maliyet, eğri olarak Grafik 88'de gösterilmiştir. Buna göre, uzun dönem ortalama maliyet eğrisi de, önce azalan ve sonra artan bir seyir izlemektedir. Bir başka deyişle, eğri U şeklindedir.

Grafik 88: Uzun Dönem Ortalama Maliyet Eğrisi

Uzun dönem eğrileri, kısa dönem eğrilerinden elde edilmektedir. Buna göre, uzun dönem ortalama maliyet eğrisi (long run average cost, LRAC) de, kısa dönem ortalama maliyet eğrilerinden (SRAC) elde edilmektedir. Uzun dönem ortalama maliyet eğrisine *zarf eğrisi* de denilmektedir. Grafik 89'da, zarf eğrisi ve kısa dönem ortalama maliyet eğrileri ile uzun dönem ortalama maliyet eğrisi arasındaki ilişki gösterilmiştir (Parasız, 1992: 83). Buna göre LRAC;

- Azalan bölgede, SRAC'nin azalan kısımlarıyla çakışmaktadır.
- Minimum noktasında, SRAC'nin minimum kısmıyla çakışmaktadır.
- Artan bölgede, SRAC'nin artan kısımlarıyla çakışmaktadır.

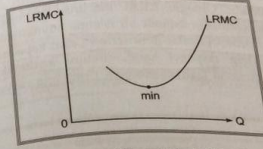

Grafik 89: Zarf Eğrisi

8.3.3. Marjinal Maliyet

Uzun dönemde bir firmanın ürettiği mal miktarını bir birim artırdığında, o firmanın toplam maliyetinde meydana gelen değişmeye, *uzun dönem marjinal maliyet* denilmektedir. Toplam maliyetteki değişimin, üretim miktarındaki

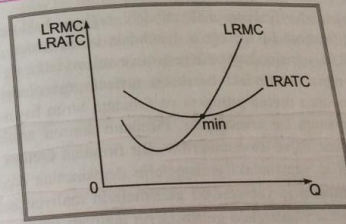
değişmeye bölünmesiyle elde edilen marjinal maliyet, eğri olarak Grafik 90'da gösterilmiştir. Buna göre, uzun dönem marjinal maliyet eğrisi de önce azalan ve sonra artan bir seyir izlemektedir. Bir başka deyişle, eğri U şeklindedir.

Grafik 90: Uzun Dönem Marjinal Maliyet Eğrisi

8.3.4. Marjinal Maliyet ve Ortalama Maliyet İlişkisi

Uzun dönemde marjinal maliyet eğrisi (long run marginal cost, LRMC) ile ortalama maliyet eğrisi (LRAC) arasında, kısa dönemdekine benzer bir ilişki bulunmaktadır. Uzun dönem marjinal ve ortalama maliyet arasındaki ilişki, Grafik 91'de gösterilmiştir. Buna göre, her iki eğri de U şeklindedir. Marjinal maliyet, ortalama maliyetten daha önce minimum olmaktadır. Ayrıca marjinal maliyet, ortalama maliyeti alttan ve minimum noktasından kesmektedir.

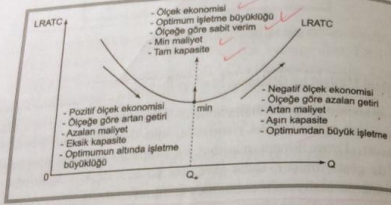
Grafik 91: Marjinal Maliyet ve Ortalama Maliyet İlişkisi

8.3.5. İçsel ve Dışsal Ekonomiler

Uzun dönem ortalama maliyet eğrisi, bir işletme ile ilgili önemli bilgiler vermektedir. Herhangi bir firmanın mevcut üretim miktarının, LRAC eğrisinin

uzun dönem
ortalama maliyeti

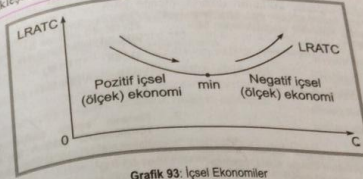
hangi noktasına karşılık geldiğine göre, o işletme ile ilgili bir takım yoramlar yapılabilmektedir. Grafik 92'de, LRAC eğrisinin hangi hususlarda bilgi verdiğini gösterilmiştir. Buna göre bir firmanın LRAC eğrisi; firmanın işletme büyüklüğü, kapasite kullanım düzeyi, ölçeğe göre getiri durumu ve maliyet yapısını yansıtmaktadır. Örneğin, LRAC'nin artan kısmına karşılık gelen bir üretim yapan firma, optimalin üstünde bir işletme büyüklüğüne sahiptir. Aynı şekilde bu firma, artan maliyetlerle, azalan getirilerle ve aşırı kapasite ile çalışmaktadır. Böylece bir firma için rasyonel karar, üretimi azaltmaktır. Buna karşın, LRAC'nin azalan kısmında faaliyet gösteren firma için rasyonel karar, üretimi artırmaktır.

Grafik 92: Uzun Dönem Ortalama Maliyet Eğrisinin İçerdiği Hususlar

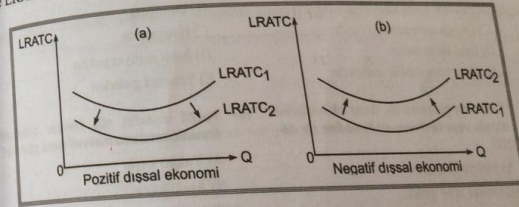
LRAC eğrisi, bir firmanın maliyetindeki değişme hakkında da bilgi sunmaktadır. Bir firmanın LRAC eğrisi üzerindeki bir noktadan diğerine hareket ile, yeni bir LRAC eğrisine hareketin nedeni ve anlamı farklı olmaktadır. Grafik 93'te, LRAC eğrisi üzerindeki hareketin nedeni gösterilmiştir. Buna göre, LRAC eğrisi boyunca üretim artmakta ve firmanın birim başına maliyeti önce azalmakta, daha sonra ise artmaktadır. Firmanın üretimi arttıkça maliyetinin değişmesinin nedeni, ölçek ekonomileridir. Bir firmanın üretimi arttıkça (firma büyüdükçe) kendi iç yapısındaki gelişmelerin değişmesine ölçek ekonomileri denilmektedir. Firmanın iç yapısındaki gelişmelerin maliyeti azaltması pozitif ölçek ekonomisi; firma yapısındaki gelişmelerin maliyeti artırması negatif ölçek ekonomisi olarak tanımlanmaktadır. Firma büyüdükçe finansman maliyeti, birim başına pazarlama, yönetim, kirtasiye ve taşıma gibi maliyetlerde avantajlar ortaya çıkmaktadır. Söz konusu avantajlar pozitif ölçek ekonomisini oluşturmaktadır. Diğer taraftan firma daha fazla büyüdükçe, bu kez koordinasyon problemi ortaya çıkmakta ve yönetim zafiyeti meydana gelmektedir. Söz konusu dezavantajlar negatif ölçek ekonomisini oluşturmaktadır. Sonuç olarak bir

firmanın, en uygun işletme büyüklüğü ve en düşük birim başına maliyetle üretimi gerçekleştirmesi gerekmektedir (Görür vd., 2010, 139-140).

Grafik 93: İçsel Ekonomiler

LRAC eğrisinin bir bütün olarak aşağıya veya yukarıya kayması da, firmanın maliyet yapısındaki değişmeyi göstermektedir. Ancak, eğrinin kayması firmada dış gelişmelerden kaynaklanmaktadır. Firma dışındaki veya endüstrideki bir takım gelişmelerin, firma maliyetlerini etkilemesine dışsal ekonomiler denilmektedir. Grafik 94'te, dışsal ekonomiler ve LRAC eğrisi üzerindeki etkisi gösterilmiştir. Buna göre firma dışı gelişmelerin, firmanın maliyetlerini azaltması pozitif dışsal ekonomi olarak tanımlanmaktadır. Pozitif dışsal ekonomi durumunda, LRAC eğrisi bir bütün olarak aşağıya kaymakta (maliyet azalmakta); negatıf dışsal ekonomi durumunda, LRAC eğrisi bir bütün olarak yukarıya kaymaktadır (maliyet artmaktadır) (Eryüzlü, 2015). Grafik 94-a'da, pozitif dışsal ekonomi ve LRAC'ye yansımaları görülmektedir.

Grafik 94: Dışsal Ekonomiler